

LIIKENNEVALIOKUNNAN LAUSUNTO 13/1997 vp

Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 1998

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 12 päivänä syyskuuta 1997 lähettänyt hallituksen esityksen 100/1997 vp valtion talousarvioksi vuodelle 1998 valmistelevasti käsiteltäväksi valtiovarainvaliokuntaan. Liikennevaliokunta on eduskunnan työjärjestyksen 18 a §:n 3 momentissa ilmenevässä tarkoituksessa päättänyt antaa valtiovarainvaliokunnalle asiaa lausuntonsa.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- kansliapäällikkö Juhani Korpela ja neuvotteleva virkamies Petri Jalasto, liikenneministeriö
- ylijohtaja Eero Karjaluo ja johtaja Jukka Isotalo, Tielaitos

- apulaisjohtaja Martti Kerosuo, Ratahallintokeskus
- pääjohtaja Henri Kuitunen, VR Osakeyhtiö
- liikenneinsinööri Kari Ojala, Kuntaliitto
- toimitusjohtaja Heikki Kääriäinen, Linja-autoliitto
- toiminnanjohtaja Tero Anttila, Paikallisliikenneliitto
- hallintopäällikkö Matti Eronen, Suomen Taksioliitto
- toiminnanjohtaja Sisko Kangas, Liikenneliitto
- pääsihteeri Eija Väätäinen, varapuheenjohtaja Antti Jokinen ja varapuheenjohtaja Matti Rautavirta, Suomen Kylätoiminta r.y.

HALLITUKSEN ESITYS

Hallitus esittää eduskunnan hyväksyttäväksi valtion talousarvion vuodelle 1998.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT JA PERUSTELUT

Liikennevaliokunta on käsitellyt asiaa liikenneministeriön hallinnonalan ja talousarvion liikennepoliittisten vaikutusten alalta lähinnä joukko liikenteen näkökulmasta.

Liikennevaliokunta huomauttaa, että hallitusohjelmassa todetaan seuraavaa: "Joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen toimintaedellytyksiä parannetaan sekä lisätään mahdollisuuksia eri lii-

kennemuotojen yhteiskäyttöön. Joukkoliikenteen käytettävyyttä ja kilpailukykyä tuetaan säilyttämällä joukkoliikenteen arvonlisävero nykyisellään.”

Valiokunta toteaa, että valtion vuoden 1998 talousarvioesityksessä on varattu joukkoliikenteen palvelujen ostoon ja kehittämiseen 457 miljoonaa markkaa eli 10,6 miljoonaa markkaa vähemmän kuin 1997. Joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä heikennetään esittämällä arvonlisäveroa korotettavaksi kuudesta prosentista kahdeksaan prosenttiin ja dieselöljyn polttoaineve-roa korotettavaksi 15 penniä /litra. Lisäksi muun polttoaineveron korotukset heikentävät taksiliikenteen toimintaedellytyksiä.

Liikennevaliokunta huomauttaa, että määrärahaileikkaus vaikuttaa joukkoliikenteen palveluostojä vähentävästi. Arvonlisäveron korotus niin ikään vähentää palveluostojä ja aiheuttaa korotuspaineita taksoihin. Myös polttoaineveron nosto vaikuttaa taksoihin korottavasti ja nostaa uusien ostosopimusten hintoja.

Määrärahojen supistuminen ja joukkoliikenteen arvonlisäveron korotus merkitsevät yhteen-sä noin 15 miljoonan markan vähennystä tämän vuoden kaukoliikenteen ja junien lähiliikenteen ostomäärärahoihin verrattuna. Arvonlisä- ja polttoaineveron korotukset aiheuttavat linja-auto- ja taksiliikenteen taksoihin liikenneministeriön arvion mukaan vähintään 2 prosentin korotuspaineen. Liikennevaliokunta ei voi hyväksyä joukkoliikenteen kustannusten nousua ja niiden vaikutusta joukkoliikenteen taksoihin.

Liikennevaliokunnan käsityksen mukaan arvonlisäveron korottaminen ei ole perusteltua, sillä matkustajamaksujen kohoaminen vähentää joukkoliikenteen käyttöä ja lisää henkilöautoliikennettä.

Liikennevaliokunta edellyttää, että joukkoliikenteen arvonlisävero säilytetään nykyisessä 6 prosentissa.

Raideliikenteen osalta valiokunta toteaa, että henkilöliikenteen junapalveluiden ostot supistuvat kuluvasta vuodesta 10,6 miljoonaa markkaa. Tänä vuonna ostomäärärahoja leikattiin 15 miljoonalla markalla summan kohdistuessa kokonaan junaliikenteeseen. Liikennevaliokunta kiin-

nittää huomiota siihen, että palveluostojen vähentäminen johtaa todennäköisesti tarjonnan supistumiseen. Valiokunta huomauttaa, että valtioneuvoston periaatepäätöksessä 21.4.1994 koskien VR:n yhtiöittämistä, on todettu, että henkilöliikennepalveluiden ostoihin varataan valtion talousarvion vuosittain tarpeellinen määräraha liikennepalveluiden säilyttämiseksi nykyistä vastaavassa laajuudessa.

Liikennevaliokunta edellyttää, että vuoden 1998 valtion talousarvion henkilöliikenteen palveluostoihin tulisi varata summa, joka mahdollistaa nykyisen laajuisen henkilöliikenteen hoitamisen.

Hallitus esittää muutoksia työmatkakulujen verovähennysoikeuteen. Liikennevaliokunnan käsityksen mukaan ehdotukset eivät ole liikennepoliittisesti oikean suuntaisia. Omavastuun korottamisella kiristetään verotusta valtaosalla vähennyksen tehneistä ja vähennyksen ylärajan nostaminen hyödyttää pääasiassa ylipitkää työmatkaa henkilöautolla tekeviä. Liikennevaliokunta esittää, että työmatkakulujen verovähennysoikeuteen ei tehdä muutoksia.

Liikennevaliokunta toteaa, että joukkoliikenteen kilpailukyky on säilytettävä ja saatava asiakkaalle nykyistä joustavammaksi ja toimivammaksi. Keinona seutulippujärjestelmä on osoittautunut onnistuneeksi. Seutulippujärjestelmästä on erittäin myönteisiä kokemuksia. Seutulippu on tänä vuonna käytössä noin 250 kunnassa. Valtio ja monet kunnat hyötyvät seutulipuista enemmän kuin kohdistavat niihin rahoitusta; työmatkojen verovähennysperusteen vuoksi seutuliput ovat tuoneet valtiolle ja kunnille merkittävästi verotuloja. Seutulippujärjestelmän lakauttaminen veisi nämä tulot. Liikennevaliokunta pitää seutulippujärjestelmää välttämättömänä ja sen kehittämistä tärkeänä. Liikennevaliokunta korostaa joukkoliikenteen sujuvoittamiseksi eri liikennemuotojen yhteistyötä. Tavoitteena on yhteistyön lisääminen valtion, kuntien ja erilaisten joukkoliikennepalvelujen tuottajien kesken. Liikennevaliokunta pitää tärkeänä, että joukkoliikennejärjestelmästä luodaan kilpailukykyinen kokonaisuus kytkemällä eri joukkoliikennemuodot toimivaksi järjestelmäksi.

Edellä esitetyn perusteella liikennevaliokunta kunnioittavasti esittää,

että valtiovarainvaliokunta mietintöään laatiessaan ottaa huomioon, mitä liikennevaliokunta on asiasta lausunut.

Helsingissä 9 päivänä lokakuuta 1997

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Pauli Saapunki /kesk
jäs. Klaus Bremer /r
Tarja Filatov /sd
Seppo Kanerva /kok
Minna Karhunen /kok
Eero Lämsä /kesk
Raimo Mähönen /sd

Tero Mölsä /kesk
Reino Ojala /sd
Jorma Rantanen /sd
Pekka Saarnio /vas
Helena Vartiainen /sd
Raimo Vistbacka /ps
vjäs. Tauno Pehkonen /skl.

